

Creative Commons

Veřejné licence Creative Commons nabízí komukoli, kdo díla vytváří nebo využívá, možnost nastavit jasná pravidla pro další užívání autorských děl, včetně zachování informace o autorovi.

Autorské právo a Creative Commons

Pokud chceme mluvit o veřejných licencích Creative Commons, je nejprve nezbytné zasadit je do širšího kontextu autorských práv, včetně vyjasnění si některých základních pojmů.

Autorský zákon automaticky chrání autorská díla a to od okamžiku jejich vzniku. Ten, kdo dílo vytvořil, je jeho autorem a z autorství díla pak plynou určitá práva k dílu. Práva plynoucí z autorství díla se dělí na práva **osobnostní** a práva **majetková**. Mezi osobnostní práva patří třeba právo být uváděn jako autor, právo bránit se znevažujícímu použití díla nebo rozhodovat o zveřejnění nebo úpravách díla. Druhou skupinou jsou majetková práva, která v sobě zahrnují právo na jakékoli užití díla ať už zveřejněním, distribucí nebo třeba televizním vysíláním.

Majetková práva trvají po dobu 70 let po smrti autora, přičemž poté za užití díla nenáleží autorovi, respektive jeho dědicům, odměna a dílo se stává tzv. volným dílem. Součástí majetkových práv autora je i právo rozhodovat o způsobech užití díla. **Oprávnění dílo užit se nazývá licence** a smlouva, která upravuje pravidla použití autorova díla, se nazývá **licenční smlouva**.

Licenční smlouva může být uzavřena různým způsobem, od dlouhých právních textů, přes ústní domluvu stvrzenou podáním ruky, až po jednání, z něhož je zřejmé, že s určitým způsobem užití díla souhlasíte.

Výkon autorských práv někým jiným než autorem

V praxi se lze setkat s několika případy, kdy to není sám autor, kdo vykonává autorská práva, ale může to být někdo jiný, a to ať už na základě smlouvy s autorem nebo přímo na základě zákona. V organizacích bude klíčovým pojmem zaměstnanecké dílo. Jde o dílo, které vytvořil zaměstnanec v zaměstnaneckém poměru. Zaměstnavatel v takovém případě, pokud se se zaměstnancem nedohodne jinak, vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k dílu, které autor-zaměstnanec vytvořil. Vykonává-li zaměstnavatel majetková práva k zaměstnaneckému dílu, má se také za to, že autor souhlasil se zveřejněním, úpravami, zpracováním včetně překladu, spojením s jiným dílem, zařazením do díla souborného i s tím, aby zaměstnavatel uváděl zaměstnanecké dílo na veřejnost pod svým jménem, pokud se nedohodnou jinak.

Od zaměstnaneckých děl se budou lišit díla vytvořená na objednávku, například na základě smlouvy o dílo. V takovém případě platí, pokud opět není sjednáno jinak, že autor poskytl licenci k účelu vyplývajícímu ze smlouvy.

Licence Creative Commons a jejich použití

Creative Commons jsou jednoduchým a praktickým nástrojem k uzavírání licenčních smluv. Nejde tedy o popření nebo alternativu autorského práva, ale pouze o nástroj, který využívá jeho stávajících možností. Celý systém funguje jednoduše tak, že autor, nebo ten, kdo za něj majetková autorská práva vykonává, označí své dílo některou z vybraných variant licence Creative Commons. Kdokoli kdo chce poté dílo využít, to může udělat, aniž by původního autora kontaktoval. Musí ale respektovat

autorem nastavené podmínky a musí uvést původ díla včetně jeho názvu a označení autora. S Creative Commons se lze v praxi setkat většinou v podobě soustavy piktogramů nebo dvojice písmen (BY, SA, NC, ND), které odkazují na podrobné licenční podmínky.

Co znamenají jednotlivé licenční podmínky?

Uveďte autora (BY).

Jde o společný prvek pro všechny licence a dává uživatelům tvůrčí volnost při kopírování, sdílení, úpravách apod. Nicméně stejně jako u všech ostatních licencí zde platí, že kdykoliv licencovaného díla nebo jeho úpravu šíříte, je nutno uvést údaje o názvu díla a jménu autora, a to způsobem, jakým to autor stanovil, dále přidat i odkaz na zdroj díla a odkaz na původní licenci Creative Commons. Pokud šíříte upravené dílo, je třeba také uvést způsob, jakým jste dílo upravili.

Zachovejte licenci (SA).

Pokud licencované dílo jakkoliv upravíte, máte povinnost výsledek své práce vystavit pod stejnou nebo slučitelnou licenci. Pokud tedy například pravíte fotku, která je vystavena pod licenci CC-BY-SA, je nutno pro tuto pravenou fotku použít stejný typ licence CC-BY-SA.

Neužívejte dílo komerčně (NC)

Tento prvek umožňuje nakládat s dílem pouze pro nekomerční účely. Tím se rozumí, že užitím díla nesmíte usilovat o dosažení zisku.

Nezpracovávejte (ND).

Tento prvek Vám zakazuje jakkoliv dílo upravovat (tzn. dílo pozměňovat či doplňovat, nebo ho jako celé či jeho část zpracovat s dílem jiným).

Vedle jednotlivých licencí se lze setkat s jejich verzemi. V současné době je nejnovější verze 4.0. Do verze 3.0 se rovněž označovaly jazykové mutace verzí, např. v případě české verze písmeny CZ. Veškeré starší verze jsou stále v platnosti.

Licence lze používat ve dvojí pozici:

1. Uživatel děl vytvořených někým jiným

V tom případě byste měli uvést:

- název díla,
- jméno či pseudonym autora
- odkaz na dílo (např. URL)
- licenci včetně čísla verze a případné národní mutace, kterou autor zvolil a odkaz na ni
- pokud došlo k úpravě díla, tak způsob této úpravy

2. Subjekt, který licencuje vlastní díla, která pak může užívat někdo jiný

Jakou variantu licence zvolit

Pokud chceme dílo co nejvíce rozšířit a nevadí nám jakýkoli způsob jeho použití, pak je určitě vhodné volit liberální licence, jako je CC BY, případně CC BY-SA. Pokud si třeba nepřejeme, aby dílo bylo nějakým způsobem předěláváno a naším cílem je

~~pouze, aby třeba text zprávy byl otištěn v přesné podobě, v jaké jsme ho publikovali,~~
je na místě použití prvku ND.

Podle publikace „Licence Creative Commons pro města a obce: Praktický manuál“ podléhá licenci [Creative Commons Uvedte původ-Zachovejte licenci 4.0](#)

Vydalo: Iuridicum Remedium, z. s., 2016, Kráceno.
dostupné: [zde](#)

[Více informací webové stránky o Creative commons v češtině zde](#)